

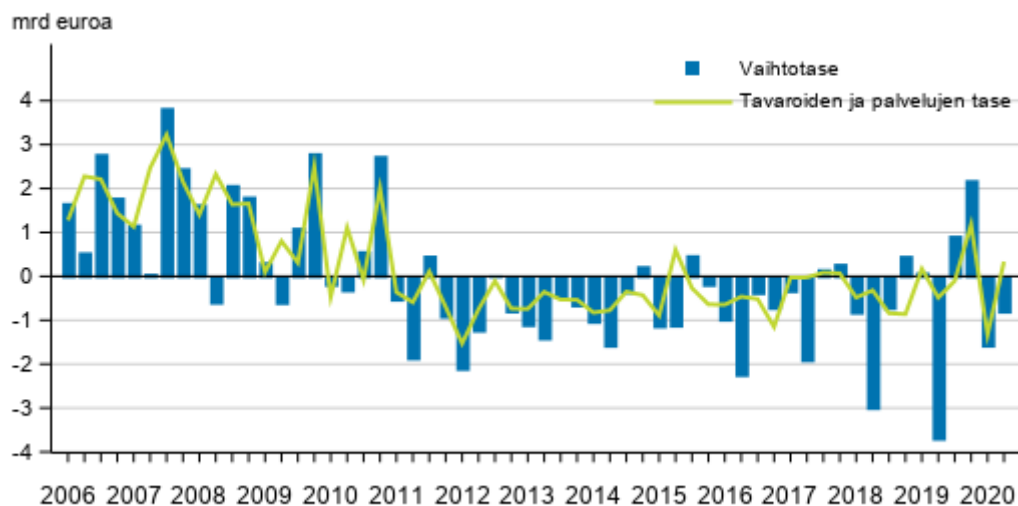
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2020, 2. neljännes

Vaihtotase alijäämäinen toisella neljänneksellä, ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni

Vaihtotase oli alijäämäinen vuoden 2020 toisella neljänneksellä. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo laski 12 prosenttia ja tavaratuonnin arvo 20 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna. Palveluvienti laski puolestaan 28 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna. Ensitulon tili kääntyi alijäämäiseksi. Ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase

Vaihtotase

Vuoden 2020 toisella neljänneksellä vaihtotase oli 0,8 miljardia euroa alijäämäinen. Tavaroiden ja palveluiden tase oli 0,3 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotaseen alueristä ensitulon tili oli 0,3 miljardia euroa alijäämäinen ja tulojen uudelleenjaon tili 0,8 miljardia euroa alijäämäinen.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 1,0 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2020 toisella neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataase oli 0,2 miljardia alijäämäinen. Palvelutase oli 0,7 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2020 toisella neljänneksellä.

Maksutaseen mukainen tavaravienti oli 13,8 miljardia euroa vuoden 2020 toisella neljänneksellä eli tavaravienti laski 12 prosenttia verrattuna viime vuoden vastaavaan neljännekseen. Tavaratuonti oli 12,8 miljardia euroa eli tavaratuonti laski 20 prosenttia vuodentakaisesta neljänneksestä. Vuoden 2020 toisella neljänneksellä palveluvienti laski 28 prosenttia ja palvelutuonti 22 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Palveluvienti oli 5,7 miljardia euroa ja palvelutuonti 6,4 miljardia euroa.

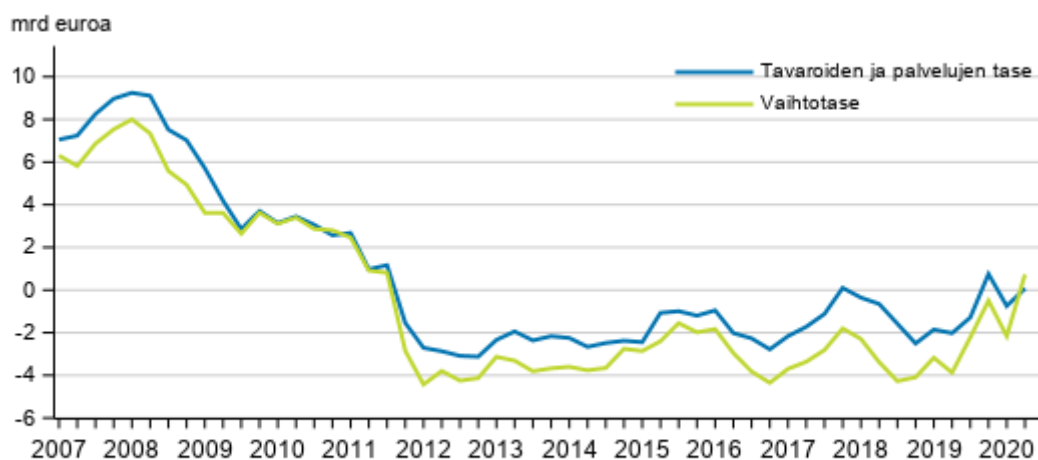
Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Ensitulo toisella neljänneksellä

Vuoden 2020 toisella neljänneksellä omaisuustuloja maksettiin nettomääräisesti Suomesta 0,4 miljardia euroa, kun ulkomailta Suomeen maksettiin omaisuustuloja 4,9 miljardia euroa ja Suomesta ulkomaille 5,3 miljardia euroa. Nettomääräisesti Suomesta ulkomaille maksettiin eniten omaisuustuloja arvopaperisijoitusten korkojen ja osinkojen muodossa, 1,6 miljardia euroa. Ulkomailta Suomeen sen sijaan maksettiin eniten omaisuustuloja toisella neljänneksellä suorien sijoitusten muodossa, 1,1 miljardia.

Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,8 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2020 toisella neljänneksellä.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Arvopaperisijoitukset heikensivät ulkomaista nettovarallisuusasemaa

Vuoden 2020 toisella neljänneksellä Suomella oli bruttosaamisia 844,6 miljardia euroa ulkomailta ja bruttovelkoja 846,6 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli saamis- ja velkakannan erotus, oli siten -2,0 miljardia euroa, kun velkoja oli saamisia enemmän. Bruttosaamiset pienenevät johdannaiskantojen ja muiden sijoitusten kantojen laskun johdosta. Bruttovelat sen sijaan kasvoivat, joka johtui pääosin sijoituskantojen kasvusta arvopaperisijoituksissa.

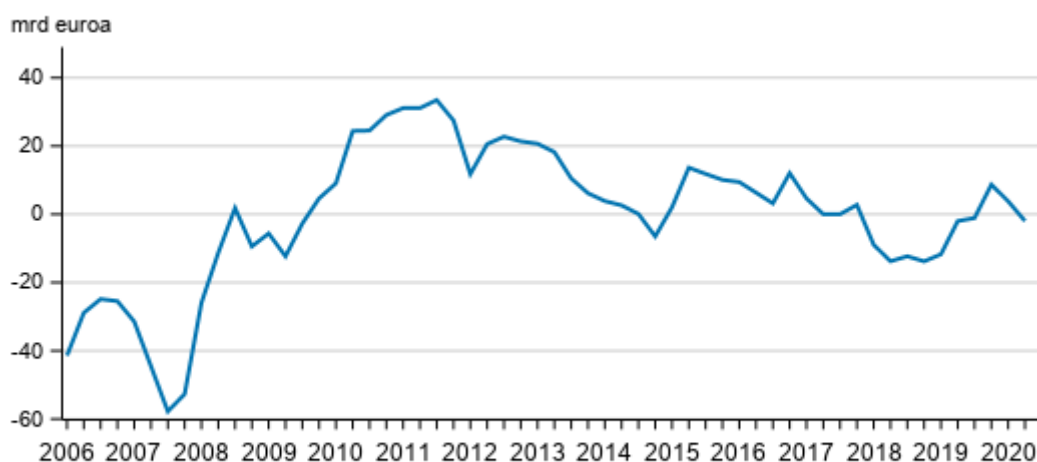
Ulkomainen nettovarallisuusasema laski edelliseltä neljännekseltä, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli 3,8 miljardia euroa. Ulkomaisen nettovarallisuusaseman laskusta rahoitustaloustoimet selittivät 2,2 miljardia, kun taas hinta- valuuttakurssimuutokset ja muut luokitusmuutokset 3,5 miljardia euroa.

Arvopaperisaamiset- ja velat kasvoivat

Sijoituslajeittain tutkittuna eniten saamisia ulkomailta vuoden 2020 toisen neljänneksen lopulla oli arvopaperisijoituksien muodossa. Arvopaperisaamiset kasvoivat merkittävästi edeltävästä neljänneksestä. Vuoden 2020 toisen neljänneksen lopussa arvopaperisaamisia oli 328,1 miljardia euroa, kun edeltävällä neljänneksellä saamisia oli 313,7 miljardia euroa. Kantojen muutos selittyy lähes täysin arvopaperien hinnanmuutoksilla. Arvopaperisaamisista 129,7 miljardia euroa oli joukkovelkakirjoissa ja rahamarkkinapapereissa ja 198,4 miljardia euroa osakkeissa ja sijoitusrahastosaamisissa.

Arvopaperisijoitusten osuus on suurin myös ulkomaisissa veloissa. Arvopaperivelkoja oli vuoden 2020 toisen neljänneksen lopulla 414,5 miljardia euroa ja myös arvopaperivelkojen kanta kasvoi hinnanmuutosten myötä merkittävästi edeltävästä neljänneksestä, jolloin arvopaperivelkojen kanta oli 386,8 miljardia euroa. Arvopaperivelkoja oli eniten joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden muodossa, joita oli 276,4 miljardia toisen neljänneksen lopussa..

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Kun ulkomaista nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoituslajeittain, nähdään että suurimmat nettosaamiset olivat suorissa sijoituksissa ja muissa sijoituksissa, kun taas suurimmat nettovelat olivat arvopaperisijoitusten muodossa. Vuoden 2020 toisen neljänneksen lopussa nettosaamiset kasvoivat eniten muissa sijoituksissa, joissa nettosaamiset olivat 19,3 miljardia euroa. Suorien sijoitusten nettosaamiset olivat 56,0 miljardia euroa. Arvopaperisijoitusten nettovelka oli 86,4 miljardia euroa. Arvopaperisijoitusten nettovelat selittyvät

joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden 146,8 miljardin nettovelalla. Osake- ja sijoitusrahasto-osuuksissa saamiset olivat 60,3 miljardia velkoja suuremmat.

Pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomailta Suomeen

Vuoden 2020 toisella neljänneksellä pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomailta Suomeen 2,2 miljardia euroa. Pääomaa virtasi ulkomailta Suomeen nettomääräisesti eniten arvopaperisijoitusten muodossa 8,6 miljardia euroa, joista 5,2 miljardia euroa selittyy joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden velan kasvulla. Muina sijoituksina pääomaa virtasi Suomesta ulkomaille 5,2 miljardia euroa. Lisäksi suorina sijoituksina pääomaa virtasi Suomesta ulkomaille nettomääräisesti 1,6 miljardia euroa.

Sosiaaliturvarahastoilla suurimmat nettosaamiset

Kun nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoittajasektoreittain, eniten ulkomaisia nettosaamisia, 142,4 miljardia euroa, oli sosiaaliturvarahastoilla, joista merkittävimpiä ovat työeläkelaitokset. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamisista 114,0 miljardia euroa oli osakkeiden ja sijoitusrahastojen muodossa ja 25,0 miljardia rahamarkkinapapereiden ja joukkovelkakirjalainojen muodossa. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamiset kasvoivat edeltävältä neljännekseltä ennen kaikkea osake- ja sijoitusrahastovarallisuuden hinnanmuutosten myötä. Nettovelkoja oli eniten muilla rahalaitoksilla, 133,8 miljardia euroa. Rahalaitosten nettovarallisuusasema heikkeni 2020 ensimmäisestä neljänneksestä arvopaperisijoitusten nettovelan kasvun myötä.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2020, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2020, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q2	2019/Q3	2019/Q4	2020/Q1	2020/Q2
Tulot	1. Vaihtotase	29 703	29 238	31 326	27 046	25 128
	1.1 Tavarat	15 810	15 513	17 236	14 849	13 838
	1.2 Palvelut	7 922	8 178	8 561	6 698	5 730
	1.3 Ensitulo	5 637	5 194	5 174	4 968	5 233
	1.4 Tulojen uudelleenjako	335	352	355	531	326
Menot	1. Vaihtotase	33 404	28 312	29 133	28 627	25 935
	1.1 Tavarat	16 044	15 753	15 579	14 898	12 844
	1.2 Palvelut	8 175	8 046	9 039	7 982	6 392
	1.3 Ensitulo	8 324	3 602	3 731	4 545	5 558
	1.4 Tulojen uudelleenjako	861	911	785	1 202	1 141

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q2	2019/Q3	2019/Q4	2020/Q1	2020/Q2
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-25 483	-17 022	-69 686	10 538	-34 259
	S11 Yritykset	-11 458	-6 587	-10 835	-8 196	-7 338
	S121 Keskuspankki	-2 128	925	-12 440	5 834	11 510
	S122 Muut rahalaitokset	560	-719	-32 348	35 821	-27 176
	S123 Rahamarkkinarahastot
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	-316	782	-310	-1 590	1 166
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	428	-539	947	-21	200
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-88	-29	-281	-171	671
	S1311 Valtionhallinto	-4 448	-1 886	-6 143	-8 158	-3 548
	S1313 Paikallishallinto	27	6	70	7	29
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-8 230	-9 084	-8 582	-13 130	-10 203
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	169	109	233	141	431
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-25 888	-11 703	-66 861	16 646
S11 Yritykset		-11 315	-3 425	-7 957	-6 811	-6 199
S121 Keskuspankki		120	-220	251	378	838
S122 Muut rahalaitokset		-7 396	5 166	-44 930	30 959	-18 559
S123 Rahamarkkinarahastot					1	1
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		-1 188	385	51	-207	100
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		1 760	1 389	2 256	422	-359
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		-218	139	83	266	120
S1311 Valtionhallinto		975	-4 084	-6 805	2 601	-593
S1313 Paikallishallinto		48	19	274	247	250
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-8 797	-11 157	-10 122	-11 473	-7 949
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		122	86	39	262	335

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q2	2019/Q3	2019/Q4	2020/Q1	2020/Q2
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	405	-5 319	-2 825	-6 108	-2 244
	S11 Yritykset	-142	-3 161	-2 878	-1 385	-1 140
	S121 Keskuspankki	-2 248	1 145	-12 690	5 456	10 672
	S122 Muut rahalaitokset	7 955	-5 886	12 582	4 862	-8 617
	S123 Rahamarkkinarahastot				-1	-1
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	873	397	-361	-1 383	1 067
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	-1 333	-1 928	-1 309	-443	559
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	131	-167	-364	-437	551
	S1311 Valtionhallinto	-5 423	2 198	663	-10 759	-2 955
	S1313 Paikallishallinto	-21	-13	-204	-240	-222
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	567	2 073	1 541	-1 656	-2 253
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	47	22	194	-121	96

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa

		Vuosi/neljannes				
		2019/Q2	2019/Q3	2019/Q4	2020/Q1	2020/Q2
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	827 763	859 927	816 925	847 523	844 600
	S11 Yritykset	146 862	154 276	161 296	166 870	166 637
	S121 Keskuspankki	95 217	96 781	84 047	89 602	101 444
	S122 Muut rahalaitokset	251 258	264 911	223 110	275 896	246 190
	S123 Rahamarkkinarahastot
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	85 959	88 484	90 779	77 313	85 840
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	35 033	34 584	35 997	35 953	35 696
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	31 371	31 524	31 247	29 055	30 813
	S1311 Valtionhallinto	13 656	14 294	13 911	13 887	13 978
	S1313 Paikallishallinto	732	755	848	750	828
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	153 066	159 705	160 090	144 515	147 753
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	14 610	14 612	15 601	13 682	15 421
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	829 766	861 031	808 236	843 709
S11 Yritykset		229 640	239 724	243 260	229 677	245 452
S121 Keskuspankki		12 790	12 606	12 849	13 252	14 061
S122 Muut rahalaitokset		395 570	415 090	360 577	402 794	379 965
S123 Rahamarkkinarahastot		1	1	1	2	3
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		26 877	27 667	28 863	24 963	27 735
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		53 430	53 656	56 678	53 150	53 921
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		2 339	2 484	2 524	2 803	2 918
S1311 Valtionhallinto		96 963	96 196	93 587	104 767	109 386
S1313 Paikallishallinto		4 177	4 202	4 477	4 727	4 968
S1314 Sosiaaliturvarahastot		5 527	6 852	2 849	4 739	5 335
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		2 452	2 553	2 572	2 834	2 833
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-2 004	-1 104	8 689	3 813
	S11 Yritykset	-82 778	-85 447	-81 964	-62 807	-78 816
	S121 Keskuspankki	82 426	84 175	71 198	76 350	87 383
	S122 Muut rahalaitokset	-144 313	-150 178	-137 468	-126 897	-133 775
	S123 Rahamarkkinarahastot	-1	-1	-1	-2	-3
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	59 082	60 817	61 916	52 349	58 105
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-18 397	-19 072	-20 682	-17 197	-18 224
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	29 033	29 039	28 723	26 252	27 895
	S1311 Valtionhallinto	-83 307	-81 902	-79 676	-90 881	-95 408
	S1313 Paikallishallinto	-3 445	-3 447	-3 628	-3 977	-4 140
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	147 539	152 853	157 242	139 776	142 418
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	12 157	12 058	13 029	10 847	12 588

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2019	12 kk:n liukuva summa	2020/06	2020/07
1. Vaihtotase	-497	433	-345	-121
1.1. Tavarat	2 281	2 545	267	-34
1.2. Palvelut	-1 528	-2 545	-178	-325
1.3. Ensitulo	1 164	2 950	-199	470
1.4. Tulojen uudelleenjako	-2 413	-2 517	-235	-232
2. Pääomatase	187	187	15	16
3. Rahoitustase	-9 177	-14 098	-708	-2 189
3.1. Suorat sijoitukset	-7 813	-5 047	532	59
3.2. Arvopaperisijoitukset	-25 668	-15 947	-71	-2 042
3.3. Muut sijoitukset	23 315	7 878	-2 281	-1 175
3.4. Johdannaiset	463	-722	1 049	962
3.5. Valuuttavaranto	527	-262	64	7
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-8 867	-14 718	-378	-2 084

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksensä mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskelmissa. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositaso lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Hanna Björklund 029 551 3296

Johannes Nykänen 029 551 3641

Vastaava osastopäällikkö:

Mari Ylä-Jarkko

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi